

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 17579/2022
15.03.2023. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца-противтуженог АА из ..., кога заступа пуномоћник Катарина Станојевић, адвокат из ..., против тужене-противтужиље ББ из ..., коју заступа пуномоћник Срђан Ковачевић, адвокат из ..., ради измене одлуке о вршењу родитељског права, одлучујући о ревизији тужене-противтужиље, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж2 220/22 од 02.06.2022. године, у седници одржаној 15.03.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужене-противтужиље, **УКИДАЈУ СЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж2 220/22 од 02.06.2022. године и пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1618/21 од 17.03.2022. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1618/21 од 17.03.2022. године, ставом првим изреке, тужбени захтев је делимично усвојен, а ставом другим изреке, противтужбени захтев је делимично усвојен. Ставом трећим изреке, измењена је пресуда Основног суда у Новом Саду П2 1727/2020 од 19.02.2021. године, у делу који се односи на уређење личних контаката и уређен је модел виђања малолетне ВВ са родитељима, тако да равноправно борави код оба родитеља на начин описан у том ставу изреке. Ставом четвртим изреке, обавезан је родитељ код кога дете борави да детету омогући и подстакне га на свакодневну комуникацију са другим родитељем путем телефонског позива или путем видео позива, путем апликације Вибер, Whats upp и др. у трајању од минимум 15 минута сваког дана, а у складу са дневним распоредом и активностима детета. Ставом петим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж2 220/22 од 02.06.2022. године, одбијена је жалба тужене-противтужиље и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде, донете у другом степену, тужена-противтужиља је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Тужилац-противтужени је поднео одговор на ревизију тужене-противтужиље.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 18/20) и утврдио да је ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању странке су засновале ванбрачну заједницу у току 2013. године, након краћег периода забављања, а њихово заједничко малолетно дете ВВ рођена је ... године. Бригу о детету адекватно су водила оба родитеља, али је мајка првенствено и континуирано била присутна и усмерена на задовољавање њених основних потреба уз активну укљученост и улогу шире породице тужиоца, а повремено и тужене односно њених родитеља. Ванбрачна заједница је прекинута у октобру 2020. године и странке су налазе у новим емотивним везама. Тужилац рођен је ... године у ..., по професији је ..., живи у ..., а у истој згради живи и његова сестра и њихови родитељи у другом стану. У примарној породици тужиоца односи су блиски и подржавајући. Мајка детета је рођена ... године, по професији је ... и живи са ћерком у стану који је добила од својих родитеља у ..., а са родитељима је у добрим, подржавајућим односима, тако да јој мајка често помаже у чувању детета. Малолетно дете је ученица ... разреда основне школе ... у Правноснажном пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1727/2020 од 19.02.2021. године, заједничко дете поверено је мајци на самостално вршење родитељског права и одређено пребивалиште детета на адреси мајке, а отац је обавезан да доприноси њеном издржавању плаћањем 300 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате почев од дана пресуђења па убудуће док за то постоје законски услови. Овом пресудом уређени су и лични односи оца са малолетним дететом, тако да се одвијају сваког другог викента у месецу од петка у 15.00 часова (након вртића односно школе) па до понедељка у 9,00 часова до поласка у вртић односно у школу, једном недељно од среде у 13.00 часова (након вртића односно школе) па до петка у 9.00 часова (до поласка у вртић односно школу) и то у недељи која претходи викенду које дете проводи код оца, затим половину зимског распуста, половину летњег распуста од 01.07. до 15.07. и од 01.08. до 15.08, затим половину свих других распуста у току школске године која ће наизменично проводити код оба родитеља, први део тих распуста код оца а други део код мајке, а државне и верске празнике и рођендан детета наизменично код оба родитеља, рођендан оца ће проводити са оцем, а рођендан мајке са мајком и то тако што ће отац долазити по дете на адресу на којој дете живи са мајком или у вртић или у школу у терминима за одржавање личних контаката и враћати је на исту адресу по истеку тих термина. Оценом налаза и мишљења Центра за социјални рад у Новом Саду, утврђено је да родитељи имају веома лошу комуникацију, да један другом мереју начин на који се спроводи одлука о остваривању личних контаката детета са оцем. Малолетно дете показује емотивну везаност за оба родитеља и врло је оптерећена партнерским односима родитеља и њиховим конфликтом, те се налази у сукобу лојалности. По мишљењу органа старатељства у најбољем интересу малолетног детета је заједничко вршење родитељског права јер су родитељи подједнаких родитељских компетенција, а дете је емотивно блиско и повезано са оба родитеља, чиме би била обезбеђена подједнака доступност оба родитеља детету, те спречен ризик отуђења детета од једног родитеља и третирање једног од родитеља као деградираног што је уочено као потенцијални ризик за дете. Заједничким вршењем родитељског права дошло би до баланса моћи што значи да родитељ, с обзиром да имају конфликт и партнерске вишкове, неће исте моћи да користе у негативном контексту за дете како би

могли да самостално врше родитељско право. Предложено је да дете буде пријављено на мајчину адресу а да личне контакте одржава са родитељима тако што би равноправно боравила код оба родитеља. Недељу дана код мајке (прва и трећа недеља у месецу), недељу дана код оца (друга и четврта недеља у месецу) на тај начин што би отац преузимао девојчицу са адресе мајке сваког петка у 19.00 часова и враћао мајци следеће петка у 19.00 часова на адресу мајке. Зимски распуст дете би проводило једне године прву половину код мајке а другу половину код оца, а наредне године обрнуто (чиме би се регулисали новогодишњи и Божићни празници). Летњи распуст дете би проводило две недеље код једног родитеља, две недеље код другог родитеља (прве две недеље распуста код мајке, затим друге две недеље код оца и све тако до завршетка распуста). Дан државности, Ускршње празнике, 1. мај и Дан примирја у првом светском рату (11. новембар), као и свој рођендан дете би проводило наизменично код мајке и код оца (парним годинама код мајке, а непарним код оца), док би крсне славе родитеља и њихове рођендане дете проводило код родитеља на овој слави. Родитељи у конкретном случају нису постигли споразум о заједничком вршењу родитељског права.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да су испуњени услови за измену одлуке о вршењу родитељског права у погледу одржавања личних односа малолетног детета са оцем, па је ценећи најбољи интерес малолетног детета, посебно њен узраст те одсуство сарадње и адекватне комуникације између родитеља, што је од негативног утицаја на психофички развој детета, прихваћен модел одржавања личних контаката, тако да малолетно дете равноправно борави код оба родитеља, предложен од стране органа старатељства.

Према члану 3. став 1. Конвенције о правима детета (Закон о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета "Службени лист СФРЈ" - Међународни уговори, бр. 15/90, "Службени лист СРЈ" - Међународни уговори, бр. 4/96, 2/97) у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета, без обзира на то да ли га спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Државе чланице се обавезују да поштују право детета на очување свог идентитета, укључујући држављанство, име и породичне везе, како је то признато законом, без незаконитог мешања (члан 8. став 1.) а чланом 9. став 3. предвиђено је право детета одвојеног од једног или оба родитеља да редовно одржава личне односе и непосредне контакте са оба родитеља, осим ако је то у супротности са најбољим интересом детета.

Породичним законом је прописано да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи. Право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета (члан 61. став 1. и 2.) и у спору за заштиту права детета и спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета (члан 266. став 1). Законом није предвиђен најнижи или највиши обим контаката, већ их у одсуству споразума родитеља уређује суд у сваком индивидуалном случају прилагођавајући модел виђања најбољем интересу малолетног детета у складу са његовим развојним потребама, као и животним приликама родитеља.

Начин одржавања личних односа уређен одлуком суда може бити измењен ако је то потребно у интересу детета према његовом узрасту, развојним, образовним,

васпитним и социјалним потребама, као и ради стабилизације детета у психолошком развоју са изградњом свести о дому, развијању навика и понашања на социјално прихватљив начин у режиму живота код једног родитеља и редовног одржавања личних односа са другим родитељем. Оправданост захтева за измену модела одржавања личних односа није условљена околношћу о нарушеној партнерској комуникацији и међусобним очекивањима у родитељству, односно неразрешеној партнерској релацији и потребама родитеља, већ превасходно најбољим интересима малолетног детета у постојећим животним околностима. Стручно мишљење органа старатељства суд је дужан да прибави и има га у виду (члан 270. Породичног закона), али оно није опредељујуће за одлуку коју суд доноси на основу сопствене оцене свих околности које указују на најбољи интерес малолетног детета. Оцена тог интереса мора бити заснована на чињеницама и образложена у судској одлуци јер управо према критеријуму најбољег интереса детета треба и уредити одржавање личних односа и то по одговарајућој динамици за дете.

У конкретном случају правноснажном пресудом Основног суда у Новом Саду П2 1727/2020 од 19.02.2021. године, заједничко дете поверено је мајци на самостално вршење родитељског права, одређено пребивалиште детета на адреси мајке и уређен је модел одржавања личних односа малолетног детета са оцем. Заједничко вршење родитељског права могуће је само уколико су се родитељи споразумом о заједничком вршењу родитељског права писмено сагласили да ће родитељска права и дужности обављати заједнички, међусобним споразумевањем, при чему то мора бити у најбољем интересу детета (члан 76. Породичног закона), док по члану 77. став 3. тог закона, суд доноси одлуку да ће један родитељ самостално вршити родитељско право, када родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права.

Предлог органа старатељства у конкретном случају, да малолетно дете равноправно борави код оба родитеља, дат је у контексту мишљења да је у најбољем интересу малолетног детета заједничко вршење родитељског права. Родитељи у конкретном случају нису постигли споразум о заједничком вршењу родитељског права и одлука суда о самосталном вршењу родитељског права повереног мајци није измењена. Самостално вршење родитељског права обезбеђује да дете има континуитет боравка, доживљај сигурности, устаљености у ритму и навикама, што је све неопходно за његов развој и афирмацију родитељске улоге мајке у скупу њених права и обавеза, док са друге стране одржавање личних односа по својој природи, претпоставља планирано виђање, одређеног временског трајања са родитељем који не врши родитељско право ради очувања блискости и емотивног односа са оцем, несумњиво потребног за правилан психофизички развој детета и успостављање породичних веза што је фундаментални елемент појма породичног живота, гарантованог чланом 8. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, а све зарад добробити заједничког детета. Следом наведеног, изостало је утврђење свих битних чињеница за оцену најбољег интереса малолетног детета у погледу начина одржавања личних односа, односно да ли прихваћени модел по коме би дете равноправно боравило код оба родитеља и непостојању споразума о заједничком вршењу родитељског права, по динамици и обиму одговара стварним и развојним потребама детета њеног узраста, при чему треба имати у виду да су родитељи ти који по принципу одговорног родитељства морају да остваре родитељску сарадњу и комуникацију у домену вршења родитељског права како би дете изместили из средишта поремећених партнерских односа и конфликта лојалности.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду примедбе изнете у овој одлуци и предочити их надлежном органу старатељства при тражењу допуне налаза и стручног мишљења, нарочито имајући у виду да у конкретном случају родитељи нису постигли споразум о заједничком вршењу родитељског права, те на основу чињеница које утврди и оцени њихов значај донети нову правилну и закониту одлуку.

На основу изнетог Врховни касациони суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић